

Gezond Hattem!

Plan van aanpak GALA en Sportakkoord II

Naam gemeente:

Hattem

Datum van insturen:

27 september 2023

Naam contactpersoon:

Wolter Bos

E-mailadres:

wolterbos@hattem.nl

Telefoonnummer:

038 443 16 16

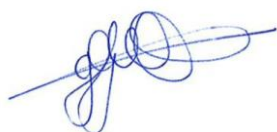
Naam verantwoordelijk wethouder:

Margriet Brouwer

Datum van ondertekenen:

26 september 2023

Handtekening

A handwritten signature in blue ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke extending to the right.

Inhoud

Inleiding	4
De huidige staat van Hattem	7
Demografie	7
Gezondheid	8
Gezondheidsverschillen.....	9
De huidige aanpak	12
Bestuurlijke speerpunten	12
Bestaand beleid	14
Beleidsintegraliteit	17
Uitvoeringsintegraliteit	18
Uitvoeringsprogramma's Brede SPUK	19
Inzet op sport, bewegen en cultuur	20
Inzet op gezondheid en sociale basis	24
Samenwerking GGD.....	36
Kennis en advies	36
Coördinatie regionale aanpak	36
Aanpak en voortgang	37
Financiering	38
Uitkering	38
Begroting	39
Perspectief na 2026.....	39
Evaluatie en monitoring	40
BIJLAGEN	41

Inleiding

Gezond en actief leven

Met het Gezond en Actief leven Akkoord (GALA) bouwen we in Nederland aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Hiervoor maken we afspraken vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid als rijksoverheid, gemeenten en zorgverzekeraars. We doorbreken de schotten en werken domeinoverstijgend vanuit samenhang om zo bij te dragen aan de beweging naar 'de voorkant' waarin een gezonde samenleving centraal staat. En dat is nodig. De urgentie is groot en die erkennen we in Hattem.

Stip op de horizon

De stip op de horizon is een gezonde generatie in 2040, met weerbare, gezonde mensen die kunnen opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving, en waarin sprake is van een sterke sociale basis. Waarin de fysieke en mentale gezondheid vanaf het prille begin, de eerste 1000 dagen, wordt bevorderd en behouden en waar speciale aandacht uitgaat naar mensen in kwetsbare situaties. Hiermee dragen we ook bij aan het betaalbaar houden van het zorgstelsel, zodat mensen die dat nodig hebben kunnen blijven rekenen op zorg. In eerste instantie geven mensen zelf invulling aan een zo gezond mogelijk leven. Waar nodig wordt door gemeenten, rijk en zorgpartijen passende hulp geboden die aansluit op de behoeften en de mogelijkheden van de hulpvrager. Het sociale en publieke domein is de eerst aangewezen plek.

Omdat onze gezondheid belangrijk is

Gezondheid is ons kapitaal, als mens en als samenleving. Uit onderzoek blijkt dat gezondheid belangrijk is voor het geluksgevoel. Mensen willen zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven. Gezondheid vraagt dan ook om een beweging naar het versterken van het normale leven, de weerbaarheid, demedicalisering en gezondheidsvaardigheden. Voor het versterken van de weerbaarheid is het belangrijk om zoveel mogelijk in te zetten op preventie vanuit de lokale basisvoorzieningen (denk aan: 'natuurlijke' vindplaatsen als de school, de huisarts of het welzijnswerk en sterke verbindingen tussen deze 'natuurlijke' vindplaatsen in het medisch, sociaal en fysieke domein.

Omdat gezondheid iedereen aangaat

Gezondheid is breder dan de afwezigheid van ziekte en klachten. Het idee van 'positieve gezondheid' biedt een bredere kijk op gezondheid. Mensen zijn niet hun aandoening. Toch focust de zorg daar vaak wel op. De aandacht gaat te vaak uit medische klachten en gezondheidsproblemen, en hoe we die kunnen oplossen. Positieve Gezondheid kiest een andere invalshoek. Het accent ligt niet op ziekte, maar op mensen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Gezondheid raakt iedereen, ook de mensen met een handicap, een beperking of een (chronische) ziekte. De voorzieningen die er zijn om mensen te helpen een gezond en actief leven te leiden moeten voor iedereen toegankelijk zijn.

Omdat gezondheidsachterstanden een hardnekkig probleem zijn

Mensen in een kwetsbare sociaal economische situatie kampen veelal met armoede, schulden, problemen rondom huisvesting, eenzaamheid of werkloosheid. Deze omstandigheden maken dat zij een hoger risico op een slechtere (ervaren) gezondheid hebben. Mensen met een lager opleidingsniveau leven gemiddeld ruim vier jaar korter en krijgen ruim veertien jaar eerder te maken met een slechter ervaren gezondheid dan hoogopgeleiden. Daarnaast kunnen taalbarrières of verschillende sociaal-culturele waarden goede zorg in de weg staan. Ook komt het vaker voor dat mensen met een lager opleidingsniveau roken of overgewicht hebben, een hoger risico op soa's, hiv en onbedoelde zwangerschappen hebben en minder vaak vaccinaties halen in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma. Daarnaast geldt dat de (mentale) gezondheid van veel mensen onder druk staat in een samenleving die snel verandert en gepaard gaat met grote onzekerheden. Gezondheidsachterstanden zijn maatschappelijk onwenselijk omdat dit een negatieve impact heeft op de kwaliteit van leven van mensen en op de mogelijkheden voor mensen om te participeren in het economisch en maatschappelijk leven.

Daarom aan de slag vanuit een brede blik op preventie

Een integrale benadering van preventie is nodig, met aandacht voor achterliggende factoren die invloed hebben op gezondheid. Dat kunnen individuele factoren zijn, maar ook de fysieke en sociale omgeving, zoals de voedselomgeving of een beweegvriendelijke omgeving op school of op het werk, of factoren als bestaanszekerheid. Deze brede blik op gezondheid en het bevorderen van gezondheid noemen we 'Health in all Policies': diverse domeinen (publieke gezondheid, gezondheidszorg, sociaal domein, fysieke inrichting) dragen bij aan gezondheid van inwoners. Dit is met name ook voor het verminderen van gezondheidsachterstanden nodig.

Ongezonderheid is niet alleen de uitkomst van ongezond gedrag, maar vooral ook van een complexe ongelijkheid in de samenleving. Niet iedereen beschikt over de kennis, vaardigheden en mogelijkheden om gezonde keuzes te maken. De overheid heeft een grote rol bij het bevorderen van gezond gedrag in een gezonde leefomgeving, waarbij de inzet gedifferentieerd wordt en een aparte en toegespitste aanpak vergt voor kwetsbare groepen waarin de grootste stijging van gezondheidswinst te behalen is.

Dat vraagt om gericht investeren: ongelijk investeren voor meer gelijke kansen ('Equity in All Policies'). Om te zorgen dat mensen zo lang mogelijk zo gezond mogelijk blijven, loont het om vanaf jonge leeftijd en gedurende de hele levensloop te investeren in gezondheid en een gezonde leefstijl. Dat begint al bij de eerste duizend dagen van het leven die sterk bepalend zijn voor de gezondheid op latere leeftijd. Een kansrijke start voor elk kind is dan ook essentieel. Een gezonde generatie betekent een generatie die niet alleen fysiek gezond is, maar ook mentaal weerbaar is en leeft in een gezonde omgeving.

Beweging naar 'de voorkant'

Ook als er sprake is van gezondheidsproblemen, is niet altijd (alleen) een medisch antwoord gewenst. Bestaande hulp en zorg is nu niet altijd passend. Er is sprake van versnippering. Hulp is niet altijd gericht op de eigen situatie en de leefomgeving van de zorg- of hulpvrager. Om die reden werken we aan een beweging richting beter passende zorg en ondersteuning. We willen terug naar de nabijheid en de menselijke maat vanuit de lokale sociale basis of de sociale infrastructuur, in samenspraak met de inwoners. Het gaat om omzien naar elkaar. Een zogenaamde sociale basis die bestaat uit familie, naasten uit het sociaal netwerk, mantelzorgers, vrijwilligers, het welzijnswerk, burgerinitiatieven (waaronder zelfregie – of zelfhulpgroepen) en andere relevante organisaties die een rol hebben en een individu of een gezin helpt als het nodig is. Door de toename van het aantal ouderen die zelfstandig wonen zal de druk op de sociale omgeving, waaronder mantelzorg, toenemen. Daarom is inzet op vitaal ouder worden en langer meedoen, door het versterken van de zelfredzaamheid van ouderen, van belang.

Sociaal Hattem!

In Hattem is het fijn opgroeien, leven en ouder worden. Kinderen groeien veilig en gezond thuis op. We bevorderen kansengelijkheid en bieden ondersteuning aan wie dat nodig heeft. Ieder kind verdient de kans zich maximaal te ontplooiën. Mensen die moeite hebben zichzelf te redden, ondersteunen we ruimhartig met voorzieningen. Iedere Hattemer heeft bestaanszekerheid. Ouderen hebben passende ondersteuning, hulp en betaalbare zorg en wonen zolang mogelijk in de eigen omgeving. Voor gezinnen met kwetsbare thuissituaties of echtscheidingsproblematiek zijn we een (tijdelijke) stevige steunpilaar. Bij huiselijk geweld en kindermishandeling grijpen we tijdig in.

Wij willen werken vanuit de gedachte dat we met onze maatschappelijke partners een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om passende hulp en ondersteuning te bieden aan inwoners, kinderen en gezinnen. Hierbij gaan we uit van partnerschap én samenwerking. We werken nauw samen in het Loket 0-100 met huisartsen, Centrum voor Jeugd & Gezin, (school)maatschappelijk werk, het welzijnswerk, sportverenigingen, cultuurorganisaties, kerken en zorgaanbieders aan deze missie. We stellen onze inwoner daarbij centraal en leveren maatwerk daar waar de regels geen oplossing bieden.

Gezond Hattem!

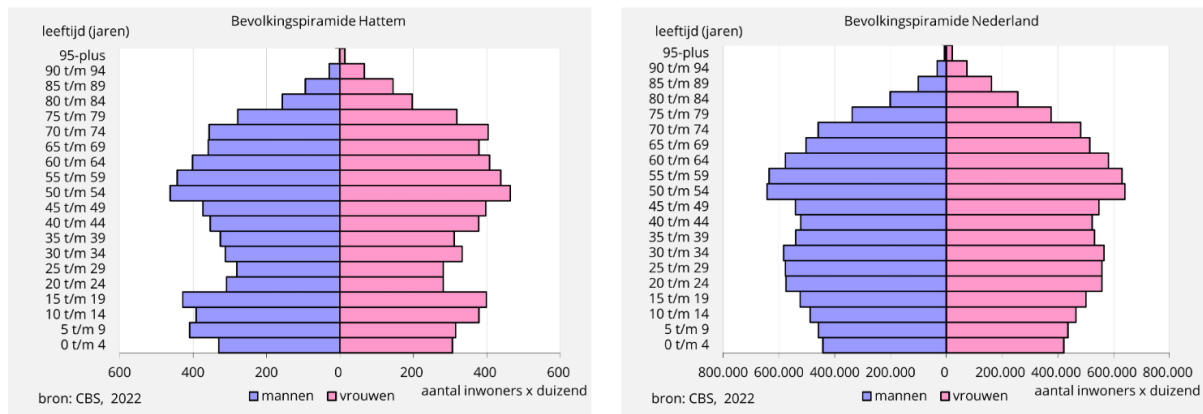
In Hattem willen we gezond gedrag laagdrempelig, logischer en eenvoudiger maken, door de leefomgevingen van mensen goed in te richten. Daarbij richten we ons op Hattemers van alle leeftijden. We willen werken aan een Hattemer Leefstijl Akkoord met zorgaanbieders, ondernemers, verenigingen, maatschappelijke instellingen

en inwoners, zodat er een aanbod ontstaat met mogelijkheden voor elke Hattemer. In een fitte en groene stad zijn goede sportfaciliteiten van grote waarde. Zowel in de openbare ruimte als op de sportparken en binnensportaccommodaties. We koesteren het verenigingsleven, het kloppende hart van Hattem. Hattem kent een rijk verenigingsleven en een ruim aanbod van mogelijkheden om te sporten. We zijn trots op de dwarsverbanden die daardoor in onze Hattemse samenleving gelegd worden en blijven dit ondersteunen.

De huidige staat van Hattem

Demografie

De gemeente Hattem, bestaande enkel uit de stad Hattem, telt 12.569 inwoners (CBS, 2023). De bevolkingsamenstelling van Hattem kenmerkt zich door een hoge groene druk van 45% en een hoge grijze druk van 43%. De totale demografische druk komt daarmee uit op 88%, dat is ruim boven het regionale (80%) en landelijke (70%) gemiddelde. Beide komen daarmee ook nog ver boven de geprognoseerde landelijke gemiddelden voor 2060. De gemeente Hattem wordt daarmee nu al geconfronteerd met een disbalans die Nederland nog niet kent, maar waar in de komende decennia naar verwachting specifiek beleid op gevormd zal worden.

Figuur 1 - Bevolkingsamenstelling Hattem en Nederland (CBS, 2022)

De gemeente Hattem kent gemiddeld een gunstige sociaaleconomische positie, gekenmerkt door een relatief hoge SES-WOA score van 0,159 (SCP, 2019). Dit betekent dat de sociaal economische status van Hattem, op basis van welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktaandeel, ten opzichte van het Nederlandse (en regionale) gemiddelde relatief goed is. Ook gunstig is de mate waarin huishoudens binnen de gemeente, wijk of buurt van elkaar verschillen in termen van welvaart, opleidingsniveau en arbeidsmarktaandeel, dit scoort in Hattem relatief laag met een spreidingsscore van 0.69 (SCP, 2019). De participatie van Hattemers aan arbeid, verenigingsactiviteiten en het kerkelijk leven is relatief gezien hoog.

In Nederland leven mensen met een laag opleidingsniveau vier jaar korter dan mensen met een middelbaar of hoog opleidingsniveau (Pharos). In Hattem heeft 73% van de inwoners een middelbaar tot hoog opleidingsniveau, Hattem wordt gekenmerkt met een voor de regio laag aantal laagopgeleide inwoners en relatief weinig huishoudens die leven met een laag inkomen (ca. 5%). In de directe omgeving is Hattem de gemeente met het hoogste gemiddelde inkomen.

Een substantieel deel (ca. 14%) van de volwassenen gaf in 2022 aan moeite te hebben met rondkomen. In Hattem wordt deze doelgroep als kwetsbaar gedefinieerd en daarmee als beleidsdoelgroep verbijzonderd in het sociaal domein. De signalen zijn er dat deze groep toe lijkt te nemen, onder invloed van de diverse actuele crises, blijkt bijvoorbeeld het toenemende aantal gehonoreerde aanvragen bij Stichting Leergeld en de toenemende hulpverlening via het lokale project 'Op Koërs'. Vanuit de gemeentelijke werkwijze 'vroegsignalering geldproblemen en problematische schulden' blijkt een diverse groep mensen (in toenemende mate) in beeld te raken.

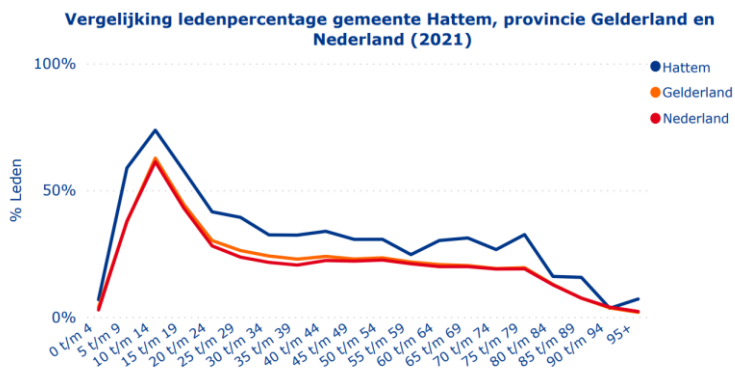
Gezondheid

Het grote deel van de volwassen bevolking (ca. 86%) geeft aan een (zeer) goede lichamelijke gezondheid te ervaren. Vanaf 65 jaar verslechtert dit beeld licht, 48% van hen ervaart een gezondheidsbeperking waarvan 6% daar ernstig door gehinderd wordt. Van de doelgroep 65 jaar en ouder ervaart 67% een (zeer) goede lichamelijke gezondheid. De gemiddelde levensverwachting ligt met 84,4 levensjaren voor vrouwen en 80,4 levensjaren voor mannen relatief hoog. De levensverwachting ligt gemiddeld hoger in Hattem (83 jaar) dan het landelijk gemiddelde (81,8 jaar). Dat is een positieve aanwijzing voor het gezondheidsniveau in Hattem. Ook de levensverwachting in goede ervaren gezondheid ligt met 69,7 hoger dan het regionale en landelijke gemiddelde.

Mogelijk verklaard door een hoge levensverwachting en een hoge grijze druk is het gebruik van eerstelijnszorg bovengemiddeld hoog (77,3% t.o.v. 76,3% in Nederland), hetzelfde geldt voor wijkverpleging (4% t.o.v. 3,4% in Nederland). Vanuit het perspectief dat gezondheidsverschillen zich ook openbaren in ongelijke toegang tot zorg zou dit voor Hattem ook als een positieve indicator kunnen worden beschouwd.

Gemiddeld voldoet 55,8% van de inwoners uit Hattem aan de norm gezond bewegen ten opzichte van 50,4% gemiddeld in Nederland. Daarmee is het aandeel inwoners dat voldoende beweegt in de (zorg)regio het grootst. Dit vertaalt zich mogelijk door naar een percentage van 47,5% van de volwassenen (19 jaar en ouder) met een BMI van 25,0 of hoger ten opzichte van 49,4% gemiddeld in Nederland. Dat aandeel inwoners met overgewicht is in de periode 2016-2020 afgenomen.

Hattem kent een rijk sport- en beweegaanbod georganiseerd door veel en diverse sportclubs (verenigingen, ondernemende sportaanbieders en informeel georganiseerde beweegaanbieders). De deelname aan de georganiseerde sport is in Hattem bovengemiddeld hoog, in 2021 was maar liefst 35,4% van de inwoners lid van een bij NOC*NSF aangesloten sportvereniging (zie onderstaande figuur). Dat lag ruim 10% hoger dan het landelijke gemiddelde (24,6%). Dit positieve verschil houdt zich nagenoeg de hele levensloop aan, met een opvallende lokale piek op hogere leeftijd die mogelijk te verklaren valt uit het relatief grote aantal specifieke sport- en beweegactiviteiten (zoals Old Stars-activiteiten en golfsport- bridge- en biljartaanbieders). Ook de deelname van Hattemers van 65 jaar en ouder aan sport- en beweegaanbod door woon-, zorg- of welzijnsinstellingen is relatief hoog. In het licht van de groene en grijze druk biedt dit een relatief gunstig beeld.

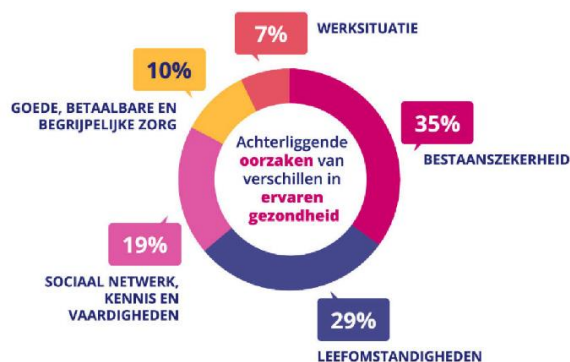
Figuur 2 - Deelname georganiseerde sport Hattem (i.r.t. Gelderland en Nederland)

Hattem kent een relatief rijk cultureel aanbod en hoogstaande voorzieningen, daarmee is een relatief hoge passieve deelname aan kunst en cultuur mogelijk. Heel specifiek beeld hebben we niet voor de gemeente, we kennen enkel het provinciale beeld en daar herkennen we Hattem in. De meeste Gelderlanders zijn betrokken bij cultuur. Men kan op verschillende manieren deelnemen aan cultuur. Zij kunnen cultuurbezoeker, -beoefenaar of -ondersteuner zijn, of een combinatie daarvan. Als we kijken naar deze verschillende rollen, dan zien we dat de meeste Gelderlanders 'iets' aan cultuur doen. 83% heeft cultuur bezocht, beoefend en/of de culturele sector ondersteund. Voor wat betreft het benutten van kunst en cultuur als beleidsinstrument om gezondheidsuitdagingen aan te gaan zien we nog kansen, dat wordt bevestigd in het beeld dat een relatief klein deel (11%) van de Hattemers van 65 jaar of ouder deelneemt aan culturele of sociale activiteiten die worden aangeboden vanuit activiteiten- of dienstencentra.

Gezondheidsverschillen

Hatterm kent veel cultuur- en sportverenigingen, een verbindend kerkelijk leven en veel mensen die zich als vrijwilliger of mantelzorgen inzetten. Dat vormt samen een sterke sociale basis van ontmoeting en naar elkaar omzien.

Een analyse van bovenstaande (en overige data) toont dat Hatterm relatief gunstig scoort op de sociale determinanten en de verklarende factoren (zie onderstaande figuur) voor (ervaren) gezondheidsverschillen zoals die in de wetenschap bekend zijn. Ondanks die relatief gunstige gemiddelde scores is het in Hatterm zaak oog te hebben voor de groepen die ondergemiddeld scoren op onderstaande indicatoren. Deze data vertelt niet het hele verhaal en dus willen meer zicht krijgen op die blinde vlek van onzichtbare problematiek en risico's. Zowel beleidsmatig, als via het inrichten van effectieve signalering in de beleidspraktijk.

Figuur 3 - Achterliggende oorzaken ervaren gezondheidsverschillen (Pharos)

De negatieve verschillen zoals die duidelijk worden in regionaal vergelijk en binnen de gemeentelijke populatie lijken veelal correlatie te vertonen met de leeftijdsopbouw van Hatterm. Met een relatief grote groene en grijze druk ontstaat er toenemende druk op de sociale structuren (het maatschappelijke middenveld) en de volwassenen die daar vorm aan geven.

Ondanks een sterk sociaal kapitaal staan verenigingskracht, mantelzorg en vrijwilligerswerk in Hatterm onder toenemende druk. Dat raakt de sociale basis. Hatterm kent een landelijk bovengemiddelde score voor 'sociale samenhang' van 0,029 maar scoort hiermee onder het regionale gemiddelde in Noord-Oost Gelderland. Het is zaak te blijven werken aan het borgen en verder versterken van de sociale basis voor een gezonde lokale samenleving.

Om via beleid en een lokale aanpak te werken aan het hoofddoel 'gezonde, actieve en veerkrachtige Nederlanders in 2040' is het in Hatterm belangrijk om meer focus op en inzicht te hebben in de huidige gezondheidssituatie van de doelgroepen jeugd tot 20 jaar en ouderen vanaf 65 jaar (naast de algemene leefstijlfactoren roken, alcohol en voeding voor de gehele populatie).

Gezondheidskenmerken Hattemse jeugd (tot 20 jaar)

Sedentair gedrag

- 28% van de jeugd heeft dagelijks meer dan twee uur (recreatieve) schermtijd via spelcomputer of televisie.
- Kinderen uit een gezin met een hoge sociaaleconomische status zijn vaker lid van een sportvereniging en besteden minder vaak meer dan veertien uur per week aan tv kijken of computeren dan kinderen uit een gezin met een lage sociaaleconomische status (KVNOG).

Middelengebruik

- 20% van de jongvolwassenen rookt dagelijks en 27% rookt wekelijks.
- 15% gebruikt andere middelen dan wiet/hasj en 16% gebruikt wiet/hasj.
- 31% is een zware alcohol drinker.

Mentaal welbevinden

- Het aandeel kinderen (4-12 jaar) met verhoogde psychosociale problematiek ligt met 13% aanzienlijk lager dan het regionale gemiddelde van 21%, maar betreft nog steeds veel kinderen.
- Het aandeel jongeren met jeugdhulp ligt met 9,8% relatief laag in vergelijking tot Nederland en specifiek de regio waar dit meer dan 13% betreft.
- Uit een eigen gemeentelijke analyse blijken grote problemen aangaande de mentale gezondheid van jongeren: grote onzekerheden, het niet (meer) gemotiveerd zijn of een gebrek voelen aan levensperspectief, als ook angsten en zelfs suïcidale gedachten.

Gezondheidskenmerken Hattemse ouderen (65 jaar en ouder)

Chronische aandoeningen

- In Hattem heeft 4,7% van de inwoners 2 of meer chronische aandoeningen ten opzichte van 4,5% gemiddeld in Nederland.
- 6% van de ouderen (65 jaar en ouder) is ernstig beperkt in het dagelijks functioneren vanwege gezondheidsproblemen.

Valongevallen

- Het percentage 64-plussers met een verhoogd valrisico ligt met 36% relatief hoog.
- 23% van hen had een valongeval in de afgelopen drie maanden.
- In Hattem zijn er 148 ziekenhuisopnamen (per 10.000 inwoners) na valongevallen bij 65-plussers dit gemiddelde ligt iets hoger dan gemiddeld in Nederland (142 ziekenhuisopnamen per 10.000 inwoners):
- Het grootste deel van de ongevallen bij 65-plussers wordt veroorzaakt door uitglijden, struikelen of overige oorzaken. Deze valongevallen veroorzaakt bij 44% van de gevallen fracturen in heup en bekken.
- Cijfers valongevallen 65-plussers:
 - 25% is 65-74 jaar
 - 38% is 75-84 jaar
 - 38% is 85 jaar en ouder
- Slechts 7% doet actief oefeningen om de eigen balans te trainen, tegenover 8% in de regio en 9% in Nederland.

Eenzaamheid

- In Hattem is 45% van de 65-plussers eenzaam, waarvan 38% matig eenzaam is en 7% ernstig eenzaam
 - 28% van de ouderen is sociaal eenzaam (gemis contacten, familie, vrienden)
 - 24% van de ouderen is emotioneel eenzaam (gemis emotionele en hechte band)

Mentaal welbevinden

- 71% heeft een gemiddeld tot hoge score voor veerkracht, 68% voelt zich gelukkig en 42% heeft een risico op angststoornis of depressie

Vrijwilligerswerk en mantelzorg

- Circa 13% van de ouderen (65-plus) ontvangt mantelzorg.
- In 2022 verrichtte 40% van de ouderen vrijwilligerswerk, 17% verleent mantelzorg waarvan 18% zich tamelijk zwaar belast voelt bij het bieden van mantelzorg.
- Doordat het aantal ouderen toeneemt en ouderen steeds meer thuis blijven wonen zal er steeds meer een groter beroep worden gedaan op vrijwilligers en mantelzorgers. Het is daarom belangrijk dat mantelzorgers en vrijwilligers voldoende ondersteuning ontvangen.

De huidige aanpak

Bestuurlijke speerpunten

In het bestuursakkoord 2022-2026 schetst het bestuur van de gemeente Hattem een ambitie voor onder andere een 'Sociaal Hattem!' en een 'Gezond Hattem!' zoals ook te lezen in de inleiding van dit plan van aanpak. De daaruit voortvloeiende concrete speerpunten staan breed in relatie tot de GALA-doelen en -aanpak. Hierbij geven we de expliciete samenhang schematisch weer i.r.t. de thema's en programma's binnen GALA:

Sport, bewegen en cultuur	
1. <i>Uitvoering lokaal Sportakkoord</i>	➤ We koesteren het verenigingsleven, het kloppende hart van Hattem. We zijn trots op de dwarsverbanden die daardoor in onze Hattemse samenleving gelegd worden en blijven dit ondersteunen.
2. <i>Brede regeling Combinatiefuncties</i>	➤ Hattem is een JOGG gemeente, ook daar speelt sport een belangrijke rol, we willen een gezonde leefstijl bij onze jeugd blijven aanmoedigen.
Gezondheid en sociale basis	
3. <i>Terugdringen gezondheidsachterstanden</i>	➤ Wij zetten in op een gezonde en vitale samenleving waarin Hattemers zichzelf redden, meedoen en zich fijn voelen. Lukt het zelf niet goed, dan bieden we hulp en ondersteuning.
4. <i>Kansrijke Start</i>	➤ We introduceren een Hattems Model voor preventie en zorg: een preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. Het Hattemse Model gaat uit van de kracht van de Hattemse gemeenschap.
5. <i>Mentale Gezondheid</i>	➤ We zetten ons in voor het versterken van de mentale gezondheid in Hattem en het voorkomen van somberheidsklachten, depressies en angststoornissen.
6. <i>Aanpak overgewicht en obesitas</i>	➤ De succesvolle elementen uit het programma Gezonde Generatie 2040 nemen we over.
7. <i>Valpreventie</i>	
8. <i>Leefomgeving</i>	➤ We dichten de energiekloof en bestrijden energie-armoede. ➤ Hattem sluit aan op het Schone Lucht Akkoord en verbindt zich aan de doelstelling om de gezondheidsschade de komende jaren fors te verminderen. ➤ We gaan Hattem meer in contact brengen met de natuur, ecologie en biodiversiteit. Als gemeente gaan we daar zelf mee aan de slag in de aanleg en het beheer van de openbare ruimte om zo de kwaliteit en de leefbaarheid van de openbare ruimte te vergroten. ➤ Hattem biedt een prachtige omgeving om te verkennen en te bewegen. We investeren in mogelijkheden tot bewegen in de buurt,

	bijvoorbeeld door een goed wandelnetwerk of een bewegingsboulevard. ➤ We kiezen in Hattem voor de fiets. Hattem is een fietsstad en scoort al hoog op het aantal fietsbewegingen per dag, maar we willen dit verder stimuleren en faciliteren.
<i>9. OKO & Vroeg signalering alcoholproblematiek</i>	➤ We zetten in op de beweging dat elk kind opgroeit bij zijn of haar ouders. We onderzoeken wat er nodig is om kinderen thuis te laten opgroeien en het aantal uithuisplaatsingen te verminderen. ➤ We introduceren een Hattems Model voor preventie en zorg: een preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien, zonder middelengebruik. ➤ We gaan in overleg met de schoolbesturen en andere relevante partners over de realisatie van een tweede integraal kindcentrum
<i>10. Versterken sociale basis</i>	➤ We stimuleren het ontstaan van nieuwe ontmoetingsplekken om ervaringen te delen en van elkaar te leren en ruimte te bieden voor rust en reflectie.
<i>11. Mantelzorg</i>	➤ Hattem kent veel vrijwilligers en daar zijn wij dankbaar voor. Jaarlijks zetten wij mantelzorgers in het zonnetje door het voortzetten van het mantelzorgcompliment.
<i>12. Eén tegen Eenzaamheid</i>	➤ Iedereen kan oud worden in Hattem. We bestrijden eenzaamheid door oog te hebben voor ontmoeting, verbinding en omzien naar elkaar. ➤ Bij de inrichting van buurten en wijken met speel- en recreatievoorzieningen willen we inspelen op de ontmoeting.
<i>13. Welzijn op recept</i>	➤ Iedereen kan oud worden in Hattem. We bestrijden eenzaamheid door oog te hebben voor ontmoeting, verbinding en omzien naar elkaar. ➤ We integreren de zorg met welzijn door middel van Welzijn op recept.

Netwerkorganisatie

Vanuit haar Maatschappelijke Visie is de Gemeente Hattem in de afgelopen jaren gevormd naar een (vraaggerichte) netwerkgemeente. In verbinding met elkaar, kunnen we samen het verschil maken voor Hattem (“van buiten naar binnen”). De systeemwereld wordt minder leidend en de leefwereld juist bepalender voor hoe we met elkaar de samenleving vormgeven. Daarbij vertrekken we vanuit vertrouwen en gelijkwaardigheid. Daarmee doen we recht aan de eigen kracht en verantwoordelijkheid van de samenleving.

Samen met inwoners, verenigingen, instellingen en ondernemers zetten we er ons voor in dat het goed wonen, werken en recreëren is in Hattem. We zoeken dan ook nadrukkelijk de samenwerking met de Hattemse samenleving op. Die is dichtbij. De kleinschaligheid van Hattem wordt als een kracht ervaren en benut. We kennen elkaar en weten elkaar te vinden. De kracht van een kleine gemeente zit in de nabijheid, de korte lijnen naar elkaar in de gemeenschap en de gemeente.

Zo hebben we vanuit verschillende beleidsterreinen ingezet op het ontwikkelen van netwerkstructuren met maatschappelijke partners: netwerk overleg volwassenen, netwerk brede basisvoorziening (welzijn en zorg), Hattem Vitaal 50+ en een (in)formele keten gerelateerd aan ‘welzijn op recept’.

De kans en uitdaging die dit integrale plan van aanpak (en GALA) biedt is het bouwen van (tijdelijke) netwerken met een engere scope. Daarvoor kennen we nog geen expliciete domeinoverstijgende werkwijze waarbij organisaties die werkzaam zijn op de beleidsterreinen van de in deze regeling genoemde onderdelen, (expliciet) samenwerken aan de GALA-doelen. We willen inzetten op een kanteling van een sterke eilandengroep van zelfstandig goed functionerende onderdelen van de sociale basis, naar een meer verbonden geheel (nog meer en beter in contact met informele en formele partners velden).

Bestaand beleid

Loket 0-100

In Hattem hebben we de afgelopen jaren volop ingezet op het ontwikkelen van het loket 0-100 om te komen tot een zo integraal mogelijke dienstverlening op het gebied van maatschappelijke ondersteuning, publieke gezondheid, preventie, zorg, jeugdhulp, onderwijs, welzijn, wonen, werk en inkomen te komen. Het loket 0-100 is de toegang tot zorg en ondersteuning in Hattem vanuit het principe '1 gezin 1 plan 1'. Dit betekent dat klanten die hulp nodig hebben op één plek terecht kunnen.

Het team 0-100 bestond tot 2021 enkel uit gemeentelijke consulenten. Nu is dit uitgebreid met functies vanuit de lokale ketenpartners zoals de GGD Noord- en Oost-Gelderland, Vèrian, Jongerenwerk Hattem, Veelzijdig in Zorg en MEE Veluwe. Samen vormen zij de toegang voor onder andere maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg.

Figuur 4 – Netwerkmodel Loket 0-100

Preventief jeugdbeleid (Hattems Model)

Gericht op preventiebeleid voor jeugd van 0-18 jaar is recent is het Hattems beleid langs de meetlat van de preventiematrix beoordeeld en geanalyseerd. Het beeld dat daaruit sprak was dat het huidige preventieve veld voor jeugd in Hattem een sterk fundament heeft en breed georganiseerd is. Wat daarbij opvalt is dat Hattem een enorme verscheidenheid en vrijwel compleet aanbod heeft op de preventieve vlakken voor gezond, veilig en kansrijk opgroeien. Juist voor een kleine gemeente is Hattem daarin zichtbaar stevig georganiseerd. Met name op de eerste kolom van de preventiematrix, die van het primaire universele aanbod bedoeld voor iedereen, kent Hattem een riant aanbod. Bijvoorbeeld op het vlak van gezondheid worden, mede door de actieve buurtsportcoaches, vrijwel alle basisschoolkinderen bereikt. Hattem kenmerkt zich bovendien door een sterke focus op het voorveld. Verschillende professionals zoals jeugdconsulenten en gedragswetenschapper zoeken heel nadrukkelijk altijd eerst naar oplossingen in het voorveld alvorens tot indicatie wordt overgegaan. Het Hattems Model is een preventieaanpak gericht op het creëren van een positieve leefomgeving, waarin jongeren gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Het Hattems Model gaat uit van de kracht van de Hattemse gemeenschap en kent de volgende uitgangspunten:

- Kinderen groeien veilig en gezond thuis op. We bevorderen kansengelijkheid en bieden ondersteuning aan wie dat nodig heeft. Ieder kind verdient de kans zich maximaal te ontplooiën. Mensen die moeite hebben zichzelf te redden ondersteunen we ruimhartig met voorzieningen.
- Voor gezinnen met kwetsbare thuissituaties of echtscheidingsproblematiek zijn we een (tijdelijke) steunpilaar.
- Wij willen werken vanuit de gedachte dat we met onze maatschappelijke partners een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben om passende hulp en ondersteuning te bieden aan inwoners, kinderen en gezinnen. Hierbij gaan we uit van partnerschap én samenwerking.

- We hebben de focus op de eigen kracht van kinderen en ouders en zetten in op het versterken van het gewone opvoeden. We zetten in op het realiseren van betekenisvolle sociale netwerken.
- De gemeente heeft de rol van regisseur en zet in op samenwerking in partnerschap met formele en informele partijen.
- Ondersteuning vindt plaats in de directe omgeving van het kind. Lokale kennis en structuren worden zoveel mogelijk benut. Lokaal wat kan, regionaal wat moet.
- We zetten in op een breed basisaanbod van ondersteuning met vrije toegankelijkheid. We zetten in op preventie zodat problemen in een vroeg stadium worden gesignaleerd en voorkomen.

Preventief welzijnsbeleid

Brede Basisvoorziening

In Hattem organiseert Stichting Welzijn Hattem een breed aanbod aan activiteiten binnen de Brede Basisvoorziening die erop gericht zijn zelfredzaamheid van inwoners te verhogen via de speerpunten ontmoeting, preventie, voorlichting en signalering.

Eenzaamheidsbestrijding

Aan de slag tegen eenzaamheid is een initiatief van Stichting Welzijn Hattem en richt zich op professionals, vrijwilligers en inwoners. Speerpunt voor professionals en vrijwilligers is het bevorderen van hun deskundigheid om eenzaamheid te signaleren en het voeren van het goede gesprek te bevorderen. Naast het preventief bezoeken van 75-jarigen, zet SWH in op individuele oplossingen binnen het maatschappelijk veld in Hattem door persoonlijk contact en gesprek. De inzet en aandacht richt zich op de hele bevolking, van jong tot oud vanuit het bewustzijn dat dit een breed maatschappelijk probleem is.

Welzijn op recept

Welzijn op Recept is een initiatief van huisartsen, wijkverpleegkundigen en Stichting Welzijn Hattem (SWH). De welzijnscoach van SWH biedt ondersteuning aan patiënten die, soms naast een medisch traject, gebaat zijn bij welzijnsactivering.

Mantelzorgondersteuning

Hattem kan trots zijn op de enorme inzet van vele mantelzorgers. De stad zelf kent een groot netwerk om de verschillende mantelzorgers heen, denk hierbij aan familie, vrienden, kerk en vereniging. Ondanks dit feit zijn er mantelzorgers waarbij de draaglast groter is dan de draagkracht of waarbij dit dreigt te gebeuren. Op dit moment vinden mantelzorgers niet op tijd hun weg naar ondersteuning om dreigende overbelasting tegen te gaan. De gemeente Hattem stelt zich samen met partijen tot doel mantelzorgers op een goede manier te ondersteunen in hun mogelijkheden om voor kortere of langere duur mantelzorg op een goede wijze in hun leven in te passen. Het beleid gericht op het versterken van de mantelzorg in Hattem stamt uit 2016 en richt zich op de aandachtspunten (vanuit advies Movisie) 'vinden', 'versterken', 'verlichten' en 'verbinden'. Gemeente, welzijn, zorg en samenleving zetten zich in op deze vier gebieden.

Inloop GGZ/LVB

In 2021 is een regionaal kaderdocument Beschermd Thuis opgesteld, waarin de beweging naar GGZ in de wijk en werken vanuit de herstelgedachte centraal staat. Het kaderdocument sluit inhoudelijk aan op de ontwikkeling dat inwoners zo lokaal als mogelijk zorg kunnen ontvangen. Een preventieve voorziening voor inloop- en ontmoeting, vroegsignalering en voorlichting kan bijdragen aan maatschappelijk en persoonlijk herstel. Vanuit deze visie heeft Gemeente Hattem een algemene voorziening voor inwoners van Hattem met lichte psychosociale en/of psychische problemen en/of LVB ingesteld binnen de doelen van de Brede Basisvoorziening. Uitgangspunten en doelen van de algemene voorziening GGZ/LVB vroegsignalering en preventie kunnen ertoe leiden dat kleine problemen eerder in beeld zijn en eenvoudig opgelost kunnen worden, voordat er meer zorg en inzet nodig is.

Sportakkoord Hattem

Het in juni 2023 herijkte lokale sportakkoord zet zich conform de landelijke speerpunten in op meer focus, betekenis en impact van de gepleegde inzet. De uitvoering richt zich meer gericht op kwetsbare doelgroepen

vanuit bovenstaande analyse en het versterken van sportclubs om meer impact te maken. De aanverwante Brede Regeling Combinatiefuncties wordt op basis van die verschuiving in de komende periode ook herijkt.

Beleidsintegraliteit

Op het niveau van de GALA-doelen herkennen we op dit moment al veel integraliteit, maar ook kansen deze verder te versterken. De schaal van de ambtelijke organisatie en de schaal van de lokale samenleving maken afstemming en relatiebeheer goed organiseerbaar. Beleidsterreinen als volksgezondheid, sport, cultuur en jeugd zijn in een integraal beleidsteam rondom het sociaal domein georganiseerd. En als vanzelf wordt het sociaal domein ook betrokken bij ontwikkelingen vanuit andere beleidsterreinen die de samenleving raken (health in all policies) zoals recent het vaststellen van de omgevingsvisie. Als beleidsteam staan we nauw in contact met lokale partijen in het formele en informele veld, van daaruit streven we naar integraliteit van bijvoorbeeld de opdrachtverstrekking aan de welzijnsstichting tot het afstemmen met de Sportkoepel of de diverse kerken in onze gemeente.

Met het Gezond en Actief Leven Akkoord bouwen gemeenten en rijk verder aan een stevig fundament voor een gezonde generatie in 2040. Door gezamenlijke concrete resultaten en acties af te spreken is het behalen van de gezondheidsdoelen minder vrijblijvend en zijn verantwoordelijkheden helderder. Met de brede specifieke uitkering als financieel arrangement worden middelen geoormerkt en is hiermee voor Hattem de mogelijkheid om de vraagstukken nog meer integraal op te pakken en lange termijn plannen te maken.

De Gemeente Hattem laat zich met deze brede specifieke uitkering uitdagen meer vanuit beschikbare data te werken, te focussen en te verbinden om 'health in all policies' en de principes van positieve gezondheid nog sterker te borgen dan nu impliciet al aan de orde is. We kennen daarbij ook onze verplichting vanuit de Wet collectieve preventie volksgezondheid (WCPV) om vierjaarlijks lokaal gezondheidsbeleid te ontwikkelen, vanwege organisatorische redenen is dat tot op heden niet gelukt. Het is ons doel in 2024 aan deze verplichting en onze eigen wens te voldoen. Tot dan toe voeren we op allerlei wijze beleid, zoals hierboven beschreven en vanuit de ambitie om publieke gezondheid onderdeel te maken van alle beleid gericht op de sociale en fysieke leefomgeving binnen de gemeente. De schaal van de gemeente Hattem zorgt voor korte lijnen tussen het sociaal domein en het ruimtelijk domein. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van de omgevingsvisie heeft vanaf het begin af aan het sociaal domein als volwaardige partner meegedraaid. Als uitvloeisel hiervan wordt nu integraal gewerkt aan een programma wonen met daaraan gekoppeld een woonzorgvisie.

Uitvoeringsintegraliteit

Netwerkaanpak lokaal

In het kader van de organisatieontwikkeling is in 2022 de ambtelijke organisatie gekanteld. Het uitgangspunt hierbij is dat we de gemeente Hattem zich organiseert in teams rondom het werk. De beleidsterreinen als volksgezondheid, sport, cultuur, zorg, Wmo, werk en inkomen, jeugd en onderwijs zijn georganiseerd in één integraal beleidsteam. Dit team is door de schaal van de gemeente beperkt in omvang, waarbij verschillende thema's integraal binnen functies zijn georganiseerd (zoals volksgezondheid & sport, jeugd & onderwijs, welzijn & zorg). Een kleine gemeente met medewerkers met brede takenpakketten leidt naast integraliteit wel tot een bepaalde mate van kwetsbaarheid. Om kwetsbaarheid tegen te gaan is er vanuit het principe 'één is geen' gewerkt aan het organiseren van betere randvoorwaarden. Voor de thema's volksgezondheid & sport en welzijn & zorg heeft dat, ten gunste ook van dit plan van aanpak, recent geleid tot meer ruimte in de formatie.

De inzet van de organisatie-kanteling was ook om denken (beleid) en doen (uitvoering) bij elkaar te organiseren. Dit is gedaan door het Team Ontwikkeling Sociaal (beleid) samen met het Team 0-100 (uitvoering) te organiseren in de keten Sociaal. Deze wijze van organiseren sluit aan op de hierboven beschreven netwerkaanpak. Waarmee in de uitvoering zowel intern als extern steeds beter samenhang wordt gevonden leidend tot meer effectieve aanpakken. De totstandkoming van dit plan van aanpak heeft daar ook aan bijgedragen, door het gezamenlijke gesprek te openen en tot een collectief bewustzijn en startpunt te komen.

Ketenaanpak regionaal

Wat betreft de ketenaanpakken in GALA is afstemming in de komende periode gewenst tussen de doelen en inzet van de zorgverzekeraar aan de ene kant, en onze eigen beleidsdoelen en investeringen aan de andere kant. Zodat gewaarborgd dat er zich geen overlap voordoet, maar dat alle uitvoering is afgestemd in het belang van het gezondheid van onze inwoners.

In de gemeente(n) wordt samenhang en synergie nagestreefd tussen uitvoering op de verschillende hoofdthema's en onderdelen. Gezond zijn en gezond blijven is immers een combinatie van persoonlijke kenmerken, leefstijl, sociale context en leefomgeving. Een effectieve aanpak grijpt in op al deze aspecten. We streven een samenhangende aanpak na aan de hand van de vier pijlers: educatie, signalering en ondersteuning, omgeving, en regelgeving en handhaving. Waar mogelijk zetten we onze interventies in op een combinatie van deze pijlers.

Met de inzet van (een mix van) interventies op de verschillende hoofdthema's wordt bijgedragen aan het uiteindelijke doel: een gezonde generatie in 2040. Door multidisciplinair samen te werken kan meer bereikt worden dan door middel van de afzonderlijke inzet van iedere stakeholder. De meerwaarde ontstaat doordat de inwoner op alle leefgebieden wordt geholpen. Verschillende partners werken op een coherente wijze samen en stellen een passend (zorg)aanbod beschikbaar. Een (sub)regionale en domein overstijgende wijze van samenwerken biedt hierbij uitéénlopende voordelen. Binnen een gemeente en/of regio werken verschillende ketenpartners op veel terreinen al integraal en domein overstijgend samen. Om die reden bouwen we ten dele voort op reeds bestaande samenwerkingsstructuren en versterken die waar nodig. De inzet van de GGD kan hierbij worden gevraagd in de vorm van projectleider, kennispartner- en adviseur. Waar gewenst - en in goed overleg - helpt de GGD NOG om een (sub)regionale of lokale aanpak te realiseren en duurzaam te borgen.

Uitvoeringsprogramma's Brede SPUK

Als eerder vermeld laat de Gemeente Hattem zich met deze brede specifieke uitkering uitdagen meer vanuit beschikbare data te werken, te focussen en te verbinden om 'health in all policies' te realiseren en de principes van positieve gezondheid nog sterker te borgen in haar beleid en aanpak. We willen daarin ook zelf het goede voorbeeld geven en moedigen intern en bij onze externe partners aan actief bij te dragen aan gezondheid van Hattemers. We zijn partner in de samenwerking NOG Fitter en Vitaler en willen dat meer doorleven. In een te ontwikkelen 'maatschappelijke visie' willen we preventie en positieve gezondheid een belangrijk kernpunt maken.

We herkennen de groene en grijze druk en zien deze doelgroepen als belangrijk in ons preventieve gezondheidsbeleid, mede door de hoge zorglasten die zij vertegenwoordigen. We gaan uit van de hoge participatie- en preventiegraad van de samenleving en onze huidige aanpak.

Met de programma's binnen de Brede SPUK, gebaseerd op de afspraken zijn vastgelegd in het Hoofdlijnen Sportakkoord II en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zetten we in op de kracht van de lokale samenleving: we werken aan sterke sociale basis die ervoor zorgt dat jonge generaties gezond opgroeien en oude generaties lang gezond en zelfstandig kunnen leven.

Vanuit de middelen die beschikbaar komen vanuit de Brede SPUK willen we werken aan het versterken van integrale samenwerking in onze gemeente, een toenemend beleidsbewustzijn over de bestaande problematiek onder doelgroepen en het versterken van de sociale cohesie door te investeren in netwerken en verenigingskracht.

Waar mogelijk willen we dit doen vanuit een gecombineerde aanpak vanuit de vier pijlers: educatie, signalering en ondersteuning, omgeving, en regelgeving en handhaving. Een combinatie van alle vier de pijlers geeft de grootste kans op gezondheidswinst.

- Via de eerste twee pijlers, educatie en signalering/ondersteuning, zetten we rechtstreeks in op de leefstijl van inwoners: we stimuleren een gezonde leefstijl en grijpen vroegtijdig in bij een ongezonde leefstijl om daarmee (ernstiger) problemen te voorkomen.
- Via de andere twee pijlers, omgeving en regelgeving/handhaving, stimuleren we indirect een gezonde leefstijl: door aanpassingen in de leefomgeving en (het handhaven van) gedragsregels maken we gezond gedrag makkelijker.

Deze pijlers zijn nog geen gewoongoed en zullen de komende periode in beleid en uitvoering meer doorleefd moeten worden. De uitvoering willen we lokaal inkleuren, met interventies waarvan we weten dat ze werken omdat ze zich in de lokale praktijk bewezen hebben of omdat ze landelijk erkend zijn. We willen dat nadrukkelijker doen, waar dat van toepassing en mogelijk is, betrekken we onze inwoners, partners en adviesorganen (als Adviesraad Sociaal Domein).

Hieronder worden per onderdeel van de Brede SPUK de lokale doelen en voorgenomen aanpak beschreven. Niet op ieder onderdeel is dat nu goed concreet te maken, maar we willen dat ook een proces laten zijn van de samenwerking met de brede samenleving. Daarbij willen we de geboden tijd in 2023 en verder goed benutten en daar ook de benodigde capaciteit op inrichten. Het doet geen recht aan dat gewenste proces om nu bij voorbaat concreet te zijn in het uitwerken van aanpak, samenwerkingspartners en planning.

Inzet op sport, bewegen en cultuur

Doelen sport en bewegen

De gemeente Hattem vindt sport en bewegen om tal van redenen belangrijk. Sport is een populaire vorm van vrijetijdsbesteding. Sport bevordert daarnaast een actieve en gezonde levensstijl. Sport draagt bij aan de fysieke, mentale en sociale ontwikkeling van mensen. Via sport kunnen inwoners zich maatschappelijk ontplooiën. Sport helpt bij het leggen van sociale contacten en het participeren in de samenleving. Sport verbindt burgers en zorgt voor grote sociale betrokkenheid. Sport, en sportverenigingen in het bijzonder, zijn belangrijk voor de sociale binding en de leefbaarheid van onze stad.

De gemeente Hattem wil stimuleren, ondersteunen en verbinden in het uitvoeren van haar sportagenda. De volgende algemene uitgangspunten staan daarin centraal:

- We stimuleren een gezonde en sportieve leefstijl bij inwoners.
- We stimuleren dat iedereen meedoet in de sport.
- We zetten sport in voor maatschappelijke doelen.
- We ondersteunen sportverenigingen en andere partners die bijdragen aan onze missie.
- We zien een verbindende rol weggelegd voor buurtsportcoaches.
- Sportaccommodaties en subsidies zijn ondersteunend aan onze missie.
- We sluiten aan bij regionale, provinciale en landelijke projecten die van meerwaarde zijn voor onze missie.

Specifiek uit het actuele bestuursakkoord (2022-2026) spreken drie belangrijke thema's om hier nader uitvoering aan te geven:

Beweegvriendelijke omgeving

We willen in Hattem gezond gedrag laagdrempelig, logischer en eenvoudiger maken, door de leefomgevingen van mensen beter in te richten. Hattem biedt een prachtige omgeving om te verkennen en te bewegen. We investeren in mogelijkheden tot bewegen in de buurt, bijvoorbeeld door een goed wandelnetwerk of een bewegingsboulevard.

Vitale sport- en beweegaanbieders

Hattem kent een rijk verenigingsleven en een ruim aanbod van mogelijkheden om te sporten. We zijn trots op de dwarsverbanden die daardoor in onze Hattemse samenleving gelegd worden en blijven dit ondersteunen. We koesteren dit kloppende hart van Hattem. We willen de samenwerking met de sport intensiveren zodat de combinatie van faciliteiten en sportaanbod goed aansluit op de wensen en om alle Hattemers te stimuleren om te gaan sporten.

Gezonde Generatie 2040

Hattem is een JOGG gemeente, ook daar speelt sport een belangrijke rol, we willen een gezonde leefstijl bij onze jeugd blijven aanmoedigen. De succesvolle elementen uit het programma Gezonde Generatie 2040 nemen we daarbij over.

Doelen cultuur

De gemeente Hattem kent een breed en rijk cultureel aanbod in haar stad, met diverse musea, veel erfgoed, een groot aantal kunstenaars en een ruim aanbod aan culturele activiteiten en evenementen. Gericht op het stimuleren van deelname aan culturele activiteiten kent de gemeente een actief beleid op 'cultuureducatie' en 'cultuurparticipatie'. Op die manier komen inwoners in aanraking met de lokale en regionale cultuurhistorie om hen te verbinden met de cultuurhistorische identiteit van hun stad en regio. Want we geloven erin dat bewoners die trots zijn op hun vertrouwde leefomgeving ook meer bereid zijn zich in te spannen voor die leefomgeving. Zo raakt cultuurbeleid de sociale basis.

We gaan Hattem als cultuurstad versterken door de aandacht voor cultuur zowel in het basisonderwijs als in onze stadspromotie op niveau te houden en waar noodzakelijk gericht uit te breiden. Het verhaal van Hattem is veel breder dan alleen cultuur, ook ons Hanze verleden, het prachtige historische decor en ons landschap en de

evenementen met bovenlokale aantrekkingskracht maken daar deel van uit. Wij gaan in 2024, als Hattem 725 jaar stadsrechten bezit, maar ook tijdens het Hanzejaar, aandacht besteden aan deze bijzondere momenten. In dat jaar willen we in samenwerking met onze musea alle Hattemers de mogelijkheid bieden om de stad en haar historie (nog beter) te leren kennen. De jeugd brengt via de scholen al een bezoek aan de musea. We willen nieuwe inwoners van Hattem ook kennis laten maken met de musea en ze op die manier niet alleen welkom heten, maar ook betrekken bij Hattem.

Cultuureducatie

Kinderen in de basisschoolleeftijd ontwikkelen in een doorlopende leerlijn in het onderwijs culturele competenties en talenten. Ze doen kennis op over cultuur als fenomeen en expressiemiddel. Ze ontwikkelen culturele vaardigheden en een open houding ten aanzien van cultuur middels een breed cultuuraanbod binnen en buiten het onderwijs. Een voorbeeld van regionale samenwerking daarin is het Muziekakkoord van de Noord-Veluwe. Dit Muziekakkoord heeft als doelstelling dat muziek in de klas is voor alle leerlingen op de basisscholen en is een mooie samenwerking tussen de muziekverenigingen, de basisscholen, Cultuurplein Noord-Veluwe en de gemeente Hattem.

Naast educatie op basisscholen wordt ingezet op de ontwikkeling daarvan bij het voortgezet onderwijs en waar mogelijk op het onderwijs voor volwassenen. Educatie richt zich niet alleen op lokaal maar ook bovenlokaal aanbod waarbij aanbod ook verbreed kan worden t.b.v. recreant en toerist.

Cultuurparticipatie

De gemeente Hattem bevordert op diverse manieren de amateurkunst en het culturele verenigingsleven. En heeft de ambitie om cultuur meer in te zetten als een beleidsinstrument op zorg- en welzijnsvraagstukken.

Cultuuraanbod in de volle breedte, wordt uitgebouwd naar (intergenerationeel) aanbod waaraan jong en oud verbonden kan worden. Amateurkunst en verenigingsleven worden actief bevorderd en de verbinding met zorg en welzijn wordt verstevigd. Zo willen we cultuuraanbod op een vraaggerichte manier inzetten en daarmee verbindingen leggen tussen beleidsterreinen.

1. Sportakkoord

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Lokaal Sportakkoord voert ten minste een lokaal sportakkoord uit.”

In juni 2023 dienden we het ‘Sportakkoord Gemeente Hattem (2023-2026)’ in welke positief is beoordeeld door de Vereniging Sport & Gemeenten. We focussen ons na deze herijking conform de bestuurlijke afspraken en hoofdlijnen Sportakkoord II inhoudelijk op:

- Het bevorderen van inclusie & diversiteit, daarbij stimuleren we de deelname van inactieve doelgroepen (senioren, mensen met een beperking, kwetsbare inwoners).
- Het stimuleren van Vitale Sportclubs, daartoe bieden we vraaggericht clubkadercoaching en proactieve verenigingsondersteuning vanuit HUB Hattem.
- Sociaal Veilige Sport, we begeleiden sportclubs vraaggericht bij de implementatie van de ‘basiseisen integriteit’ en het borgen van een positieve sportcultuur.

Hiervoor gaan we samen met de buurtsportcoaches, sportclubs, lokale partners in zorg, welzijn en onderwijs, NOC*NSF en aanpalende beleidsvelden binnen de gemeente aan de slag.

2023	2024	2025	2026
Inrichten van brede kerngroep en voortzetting huidige inzet.	Inhoudelijke uitvoering doelen.	Inhoudelijke uitvoering doelen.	Inhoudelijke uitvoering doelen.

2. Brede Regeling Combinatiefuncties

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Brede Regeling Combinatiefuncties coördineert dat natuurlijke personen worden aangesteld die zich beroepsmatig bezighouden met sport, bewegen en cultuurparticipatie, zoals bedoeld in het addendum Bestuurlijke afspraken Brede Regeling Combinatiefuncties 2023–2026, behorende bij het Hoofdlijnen Sportakkoord II.”

Op dit moment zetten we in Hattem via drie werkgevers in sport en cultuur 3.0 fte in vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties. De inzet van de buurtsportcoach is nu nog sterk gericht op de kwaliteit van het bewegingsonderwijs, het stimuleren van een gezonde leefstijl (via JOGG) en het stimuleren van sport- en beweegdeelname onder (de jongste) jeugd. Maar er zijn ook specifieke beweegactiviteiten gericht op de vergrijzende populatie in Hattem. Daarnaast zetten we in op cultuur- en specifiek muzikeducatie in het basisonderwijs.

Buurtsportcoach	1,7 fte
Toevoeging buurtsportcoach	0,4 fte
JOGG-regisseur	0,4 fte
Cultuurcoach	0,4 fte
Muziekdocent op school	0,1 fte
Totaal	3,0 fte

We hebben het voornemen de huidige inzet te evalueren en te herijken op basis van data en inzichten met betrekking tot:

- 1) het bewegen van kwetsbare doelgroepen om zo de preventieve waarde van sport, bewegen en cultuur beter te benutten;
- 2) het versterken van sportclubs in de kwaliteit van hun aanbod en organisatie om daarmee het sociaal kapitaal in onze gemeente te borgen voor de toekomst;
- 3) het benutten van cultuur als beleidsinstrument in het sociaal domein.

Daarnaast creëren we een duidelijke verbinding met de doelen van GALA door het aanstellen van de coördinator Sport en Preventie, deze coördinator zorgt voor de verbinding met de andere thema's en onderdelen binnen de Brede SPUK gezondheid, Sport en bewegen en sociale basis. We hebben ervoor gekozen een nieuwe beleidsfunctie 'Sport & Gezondheid' te creëren waaraan deze rol gekoppeld wordt.

2023	2024	2025	2026
Start Coördinator Sport & Preventie	Herijking huidige inzet o.b.v. Sportakkoord II en GALA	Voorgenomen uitbreiding op clubondersteuning.	Continueren en monitoren lopende inzet.

Inzet op gezondheid en sociale basis

Doelen gezondheid

De ambitie van ons volksgezondheidsbeleid is dat inwoners van Hattem werken aan hun gezondheid. Dit verhoogt de kwaliteit van leven en draagt bij aan een vitaal Hattem, waar iedereen naar vermogen meedoet.

We willen deze ambitie bereiken door onze inwoners te stimuleren en te ondersteunen om (bewust) gezonde keuzes te maken. Dat doen we vooral door een omgeving te creëren waarin het makkelijker is om gezonde keuzes te maken. Verder zetten we in op het vergroten van het bewustzijn van inwoners over wat zij zelf kunnen doen om hun gezondheid te verbeteren en te behouden.

Ons (volks)gezondheidsbeleid willen we blijvend integraal inrichten en meer expliciet vanuit het perspectief van positieve gezondheid. Met deze benadering willen we beter bijdragen aan het vermogen van mensen om met de fysieke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven om te gaan. Het huidige volksgezondheidsbeleid (t/m 2021) zet vanuit die visie op gezondheid in op drie speerpunten: gezonde leefstijl, mentale gezondheid en gezonde leefomgeving. De GALA-aanpak bevestigt ons in die voornemens.

Bij het realiseren van de ambitie hanteren we de volgende uitgangspunten:

- Inwoners hebben het vermogen om zich met veerkracht aan te passen aan de lichamelijke, emotionele en sociale uitdagingen in het leven.
- Inwoners voeren regie over hun eigen leven en zijn primair zelf verantwoordelijk voor het maken van gezonde keuzes. De meeste inwoners kunnen dat ook. De gemeente heeft een rol om (kwetsbare) inwoners te ondersteunen bij het maken van gezonde keuzes.
- Gezondheidsbeleid is dan ook een kwestie van lange adem. Resultaten van preventief gezondheidsbeleid zijn vaak niet direct meetbaar of herleidbaar omdat er veel verschillende factoren invloed hebben op de gezondheid van mensen. Er is niet altijd een direct effect van gedrag zichtbaar. Preventie-activiteiten laten pas op lange termijn effect zien.
- Een integrale aanpak biedt de beste mogelijkheden voor succes.

Doelen sociale basis

We herkennen en erkennen de uitdagingen die de groene en grijze druk met zich meebrengt en zien het belang van een krachtige samenleving (van burgers, markt en overheid) die samen in staat is samen-leven vanuit positieve gezondheid mogelijk te maken. We willen met GALA nog nadrukkelijker inzetten op het versterken van ons sociaal kapitaal, de sociale cohesie en de verenigingskracht in onze gemeente. Zodat mensen in staat zijn goed voor zichzelf én de ander te zorgen. Voor jong én oud. Vanuit de grijze druk zien we de druk op mantelzorg en de zorg(kosten) toenemen. Vanuit een sterke participatiesamenleving willen we senioren plekken, ruimte, kennis en vaardigheden aanreiken die bijdragen aan hun gezondheid. Met de groene druk zien we ook de druk op de jonge generatie toenemen, er zijn toenemende zorgen over onze jeugd en we zien een toename in de jeugdhulpverlening. Vanuit een sterk pedagogisch netwerk ("*It takes a village to raise a child.*") willen we plekken, ruimte, kennis en vaardigheden aanreiken die bijdragen aan gezond opgroeien. Als lokale overheid zien we onze rol en verantwoordelijk om het maatschappelijke middenveld te versterken door: - netwerken te versterken; - ontmoetingen te faciliteren; - voorwaarden te creëren; - en van daaruit te signaleren en verbinden waar men vast loopt.

3. Terugdringen gezondheidsachterstanden

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Terugdringen Gezondheidsachterstanden richt zich bij de activiteiten in het kader van de ontvangen uitkering ten minste op wijken en dorpen, gelegen binnen de gemeentegrenzen, waar bovengemiddeld veel personen met een gezondheidsachterstand woonachtig zijn.”

De gemeente Hattem ontwikkelt, in samenspel tussen de beleidsmedewerkers Gezondheid & Sport (nieuw) en Inkomen (nieuw), een lokale aanpak voor het terugdringen van gezondheidsachterstanden om kwetsbare groepen te bereiken, waarbij ook wordt gekeken naar de interactie met andere beleidsterreinen. Dit dient een aanpak te zijn die zich richt op verschillende factoren zoals de financiële situatie, de huisvesting, het sociaal netwerk, onderwijs en geletterdheid, de gezinssituatie en de arbeidsmarkt. Dit vraagt specifieke aandacht in de komende periode, waarvoor capaciteit en tijd moeten worden vrijgemaakt.

Uitgangspunt is een brede domeinoverstijgende aanpak, bijvoorbeeld langs de volgende sporen:

- goed toegankelijk (preventie- en zorg)aanbod in de wijk;
- stimuleren van gezond gedrag en gezondheidsvaardigheden;
- zorgen voor een gezonde leefomgeving en sociale omgeving;
- stimuleren dat mensen actief mee kunnen doen aan de maatschappij.

De gemeente Hattem zet zich in gelijke gezondheidskansen te bieden en past differentiatie toe bij interventies, toegespitst op (wijken met) mensen met gezondheidsachterstanden.

2023	2024	2025	2026
Analyse situatie Hattem + planvorming	Uitvoering conform plan	Uitvoering conform plan	Uitvoering conform plan

4. Kansrijke Start

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Kansrijke Start zet ten minste lokale coalities kansrijke start voort, of richt deze op, maakt regionale samenwerkingsafspraken als bedoeld in het GALA en zet bij de implementatie en uitvoering van de activiteiten in het kader van de ontvangen uitkering, de interventies Kansrijke Start in, die zijn opgenomen in de databank. Interventies op Externe link:www.loketgezondleven.nl van het RIVM.”

In juli 2022 zijn Hattem en Heerde gestart om ondersteund door Proscoop de ketenaanpak Kansrijke Start in te richten. De reeds bestaande brede lokale coalitie wil blijvend investeren in een gezonde toekomstige generatie.

Kansrijke start richt zich op een zo goed mogelijke ontwikkeling in de eerste 1000 dagen voor zoveel mogelijk kinderen. In de coalitie die binnen Hattem en Heerde is gevormd richten we ons op deze doelgroep in de breedste zin, we willen een aanbod neerzetten voor zoveel mogelijk (aanstaande) ouders en daarnaast extra ondersteuning mogelijk maken voor juist die doelgroepen die door diverse factoren te maken krijgen met kansenongelijkheid.

We vinden het van belang om vanuit ouders te organiseren, zodat ouders minder afhankelijk worden van professionele zorg en ondersteuning. We willen aansluiten bij de (be-)leefwereld van ouders en maatwerk bieden. Vanuit die inzet is in beeld gebracht wat het bestaande aanbod is binnen de eerste 1000 dagen na de geboorte en is er in beeld gebracht wat de behoeften en wensen zijn van de professionals en van de doelgroep.

Vanuit dat beeld zijn de volgende doelen geformuleerd voor de komende periode:

- Bouwen aan en versterken van de gevormde coalitie met partners uit Hattem en Heerde (en overige gemeenten);
- Komen tot een concreet plan van aanpak;
- Bestaande aanbod beter bekend maken bij de doelgroep;
- Versterken van het aanbod rondom de eerste 1000 dagen.

Naast de basisvoorzieningen vanuit de Jeugdgezondheidszorg, kraamzorg en verloskundige, word in Hattem onder andere Centering Pregnancy ingezet, en wordt vanuit SWH het project Steunouder aangeboden.

Interventies die binnen de coalitie worden overwogen zijn onder andere de uitbreiding van Centering Pregnancy met Centering Parenting, zodat na de bevalling de gevormde groepen (deels) door kunnen lopen en er een doorgaande lijn ontstaat. We starten in 2024 met de inzet van ‘Voorzorg’ als intensieve interventie voor de doelgroep waar meerdere risicofactoren aanwezig zijn. Daarnaast word bekeken of vanuit de praktijk in Heerde, #opladere ook in Hattem een rol kan spelen in het verbinden van ouders onderling.

2023	2024	2025	2026
Versterken coalitie; Ontwikkelen PVA; Verkennen regionale ketenaanpak.	Selectie en start aanvullende interventie(s); Afstemmen op regionale ketenaanpak.	Continueren en sterker profileren bestaand aanbod.	Continueren en blijvend versterken van het aanbod.

5. Mentale Gezondheid

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Mentale Gezondheid maakt het onderwerp mentale gezondheid onderdeel van het lokale gezondheidsbeleid of geeft verdere uitvoering aan dit onderwerp.”

We kiezen in dit programma onze aandacht te focussen op de doelgroep jongeren. De gemeente Hattem integreert mentale gezondheid in de bredere aanpak gezondheid/preventie jeugd, waardoor:

- het gebruikelijker is voor jongeren om te praten over hun mentale gezondheid. Onder meer door cultuur;
- jongeren weten waar ze laagdrempelige ondersteuning kunnen vinden;
- jongeren weten welke handvaten er zijn om met hun mentale gezondheid aan de slag te gaan.

Binnen het Hattems model voor Preventie is op basis van een analyse van de lokale situatie gekozen voor vier thema's die we binnen het Hattems model aandacht willen geven. Het mentaal welbevinden van jongeren staat onder druk, landelijk zien we deze problemen toenemen, maar we herkennen dit ook lokaal.

Als onderdeel van het Hattems model zetten we in op het vergroten van het mentaal welbevinden van jeugdigen, we zoeken samen met de lokale partners, onderwijs, jeugdigen en ouders naar mogelijkheden om de psychische gezondheid te vergroten.

We willen als gemeente stimuleren dat jongeren in hun vrije tijd activiteiten ondernemen en elkaar ontmoeten. Belangrijke aandachtspunten bij het bevorderen van mentaal welbevinden en het vergroten van de veerkracht, zijn; normaliseren, prestatiedruk verminderen en het delen van ervaringen. Hierin speelt de omgeving van de jongeren een essentiële rol, de aanpak van het Hattems model maakt juist gebruik van de kracht van die omgeving en beoogt het veranderen van de cultuur op lange termijn, waarbij het versterken van de omgeving van jeugdigen het doel is.

We gaan met onze lokale partners, het onderwijs en jeugdigen binnen de brede aanpak van het Hattem model in gesprek over deze thema's en ontwikkelen een aanpak waarin ieder zijn aandeel heeft en verantwoordelijkheid neemt.

2023	2024	2025	2026
Vaststelling en start aanpak Hattems model	Vanuit de OKO cyclus inzetten van interventies	Vanuit de OKO cyclus evalueren en (al dan niet aangepast) inzetten van interventies	

6. Aanpak overgewicht & obesitas

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Aanpak overgewicht en obesitas voert het landelijk model ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas uit, of draagt zorg voor de samenwerking rondom de uitvoering en implementatie van GLI-programma’s voor volwassenen als bedoeld in het GALA.”

Hatterem is sinds 2015 een JOGG gemeente. JOGG is een lokale aanpak voor meerdere jaren met als doel het bevorderen van een gezonde leefstijl onder jongeren. JOGG helpt kinderen en hun ouders bij het maken van gezonde keuzes en laat zien hoe gemakkelijk bewegen en sporten kan zijn. Vanuit de Brede Regeling Combinatiefuncties zet Hatterem via een JOGG-regisseur hier actief op in.

In de komende jaren wil Hatterem de werkwijze vanuit het landelijke model ketenaanpak voor kinderen met overgewicht en obesitas lokaal organiseren. Zie daarvoor: [Kind naar Gezonder Gewicht — Samenwerken aan ondersteuning en zorg](#). Daarbij kiezen we voor de inzet van bewezen effectieve interventies.

In Hatterem is geen aanbieder van een GLI-programma bekend. Het doel is om met medische en sociale professionals samen te werken rondom overgewicht en obesitas voor het signaleren en laagdrempelige beweeginterventies als opmaat naar deelname aan een GLI-programma of deelname een regulier structureel beweegaanbod in de gemeente. Idealiter sluit de laagdrempelige beweeginterventie sluit aan bij de aanpak voor valpreventie (zie daarvoor 7) en bij GLI-programma’s in de directe bovenlokale omgeving (buurgemeenten).

Met deze voorgenomen inspanningen en werkwijze willen we toewerken naar een situatie waarin:

- Voor kinderen en volwassenen met overgewicht of obesitas passende ondersteuning, begeleiding en zorg toegankelijk is.
- Regionale samenwerkingsafspraken bestaan tussen onze samenwerkingsgemeenten in de zorgregio, zorgverzekeraars en zorgaanbieders.

2023	2024	2025	2026
Regionaal verkenning met zes gemeenten en rol GDD voor proces- en inrichtingsafspraken ketenaanpak op regionaal niveau. Planvorming lokaal met fysiotherapeuten en diëtisten.	Uitvoering conform plan	Uitvoering conform plan	

7. Valpreventie

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Valpreventie geeft uitvoering aan de ketenaanpak valpreventie.”

De aanpak valpreventie wordt samen met fysiopraktijken uitgewerkt. De aanpak bestaat uit verschillende onderdelen, waarbij signalering en bewustwording van inwoners, mantelzorgers en sociale (welzijn) en medische (apotheek, wijkzorg, huisarts, etc.) professionals en het aanbieden van een laagdrempelige beweeginterventie voor mensen met een laag valrisico de primaire focus voor ontwikkeling hebben. In de aanpak wordt verbinding gelegd met mentale gezondheid, voeding en beweging.

De ketenaanpak is een aanpak gericht op thuiswonende ouderen van 65 jaar of ouder met een verhoogd valrisico die bestaat uit;

- opsporing (risico-inschatting);
- screening (valanalyse);
- inzet van erkende beweeginterventie zoals op loketgezondleven.nl van het RIVM, zo nodig aangevuld met medicatiebewaking, aanpak visus problemen, aanpak van voetproblemen en schoeisel, aanpassingen huis en omgeving, voedingsinterventie, educatieve interventies, psychologische interventies, medische behandeling van onderliggende ziektes en; actieve begeleiding en doorverwijzing naar structureel beweegaanbod.

Het afnemen van de valanalyse en het aanbieden van een valpreventieve beweeginterventie kan bij één of meerdere van de samenwerkende organisaties worden belegd, en wordt vergoed door de zorgverzekering.

Het betrekken van lokale partners voor bewustwording en signalering is van belang om voldoende deelname te realiseren. Daar zal in de eerste fase op geïnvesteerd worden. Al bestaande samenwerkingen met sportverenigingen, welzijnsorganisatie en buurtsportcoaches worden ingezet om inwoners toe te leiden naar regulier beweegaanbod, onder andere middels een vitaliteitsmarkt.

2023	2024	2025	2026
Planvorming door geriatrische fysiotherapie	Uitvoering conform plan; Regionaal verkenning met 6 gemeenten en rol GDD voor proces- en inrichtingsafspraken ketenaanpak op regionaal niveau.	Uitvoering conform plan	Uitvoering conform plan

8. Leefomgeving

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Leefomgeving weegt bij de inrichting van het fysieke domein in ieder geval het aspect gezondheid mee.”

Hattem scoort landelijk en regionaal gunstig op de indicatoren van een gezonde fysieke leefomgeving. Met relatief veel groen, weinig geluidshinder, een gunstige luchtkwaliteit (aansluiting Schone Luchtakkoord wordt desondanks verkend) en veel publieke ruimte is daarvoor aan een aantal belangrijke voorwaarden voldaan. Daarnaast is Hattem een zeer veilige gemeente en inwoners ervaren dat overwegend ook, men heeft weinig hinder van criminaliteit en/of overlast.

In het huidige herijkte sportakkoord en sport- en beweegbeleid is veel aandacht voor het ondersteunen of aanjagen van initiatieven te komen tot meer beweegvriendelijke omgevingen. Expliciet bij het inrichten van woonzorgzone Geldersedijk wordt een beweegboulevard ingericht voor kinderen en ouderen (en hun ontmoeting).

In de huidige werkwijze worden ruimtelijke visievorming (bijv. woonzorgvisie) en initiatieven steeds meer integraal beoordeeld, zowel intern, als door ketenpartners en/of eventueel specialisten (als GGD, VNOG). Bij besluitvorming over de fysieke leefomgeving (zoals in omgevingsplannen) wordt gezondheidskennis toegepast. Die kennis gaat over gezondheidsbevordering (bijv. uitnodigen tot bewegen en ontmoeten) én over gezondheidsbescherming (bijv. bescherming geluid- en luchtkwaliteit). Daarbij wordt gebruik gemaakt van de uitgangspunten van de VNG ‘Samen werken aan de gezonde leefomgeving’. In de opdrachtverstrekking aan de wooncorporatie streven we daar ook naar.

2023	2024	2025	2026
Verkennen en verdiepen op thema m.b.v. regionale partners.	Werken conform bovengenoemde ambities. Inzet deskundige kennis in woonzorg- en volkshuisvestingsprogramma.		

9. OKO & vroegsignalering alcoholproblematiek

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel OKO & Vroegsignalering alcoholproblematiek geeft uitvoering aan OKO of Vroegsignalering alcoholproblematiek.”

In Hattem is het doel dat jongeren gezond, veilig en kansrijk opgroeien: met een goede mentale gezondheid, zonder alcohol- en middelengebruik of het bezorgen van overlast.

Partners, jongeren en de gemeenschap werken samen om de bestaande preventieve aanpak te versterken. We bouwen daarmee voort op wat er al staat en sterk is, en vullen dat aan waar dat nodig is. Zo zal het preventief aanbod, inclusief het toekomstige Hattems model, stevig verankerd raken in de bestaande structuren en de couleur locale die Hattem kenmerkt.

Het Hattems model wordt gezien als paraplu waaronder verschillende onderwerpen worden samengebracht, welke gezamenlijk bijdragen aan het doel.

Hattem heeft al een breed fundament voor jeugdpreventie. Er zijn echter een aantal onderwerpen waarop Hattem haar aanpak stevig wil door ontwikkelen, om daarop lokaal verantwoordelijkheid te nemen.

De nieuwe aanpak op deze vier onderwerpen vormt het Hattems model:

1. Psychische gezondheid;
2. Ouder- en gezinsproblematiek;
3. Alcohol- en middelengebruik;
4. Jeugdoverlast.

Het Hattems model voor preventie is gebaseerd op de werkwijze van OKO. Omdat we op basis van onderzoek en analyse van de situatie in Hattem willen werken aan thema's die specifiek zijn voor de lokale situatie is ervoor gekozen om te gaan werken met een Hattems model.

Inmiddels kan het Hattems model steunen op een positief raadsbesluit en kan er worden gestart met het uitrollen ervan. We stellen een projectleider aan die voor vier jaar de uitvoering van het model coördineert en vormgeeft.

Het Hattems model volgt de cyclus van OKO, waarin meten, gesprek over de uitkomsten van de monitor, interventies en evalueren een terugkerende cyclus is. Op voorhand is niet te noemen welke interventies worden ingezet, want deze worden in samenspraak met de betrokken partners aan de hand van de uitkomsten van de monitor bedacht en uitgevoerd.

Het Hattems model voor preventie richt zich op alle jeugdigen in Hattem. Daarbij zetten we interventies in die niet allen maar specifiek gericht zijn op het aanspreken van jeugdigen, maar willen we nadrukkelijk de gemeenschap, de omgeving van de jeugdigen versterken. We betrekken alle relevante partners in Hattem, professionals, inwoners, verenigingen bij de uitvoering van het Hattems model.

2023	2024	2025	2026
Vaststelling en start aanpak Hattems model	Uitvoering conform OKO-cyclus.	Uitvoering conform OKO-cyclus.	

10. Versterken sociale basis

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Versterken sociale basis stelt een wijk- of dorpsaanpak op, verbetert of bestendigt deze en voert deze uit.”

We kennen een samenwerking met verschillende organisaties voor het versterken van de sociale basis, het stimuleren van naar elkaar omzien. De welzijnsorganisatie heeft hierin een centrale en verbindende rol. Door herkenbare, preventieve en laagdrempelige ondersteuning te bieden aan de voorkant, willen we zwaardere zorg zo veel mogelijk voorkomen. De ingezette activiteiten worden gemonitord en geactualiseerd in samenspraak met inwoners en formele in informele hulp en ondersteuning.

We willen starten door het aanjagen en verbinden van het recent van onderaf ontstane netwerk Hattem Vitaal 50+. Daarmee willen we netwerk en publiciteit organiseren om activiteiten van verenigingen en clubs gericht op de doelgroep 50+ breed onder de aandacht te brengen. Met als doel het stimuleren van deelname aan de maatschappij, tegengaan van eenzaamheid en bevorderen van lichamelijke en mentale gezondheid. In een later stadium willen we dit netwerk, mits doorontwikkeld, laten aansluiten op specifieke programma's binnen GALA die de doelgroep 50+ betreft (als 7, 12 en 13).

We werken vervolgens of parallel toe naar een visie op de sociale basis (bij voorkeur als onderdeel van een te actualiseren Maatschappelijke Visie) met daarin de aandachtspunten volgens GALA. Hierin komen in ieder geval de volgende thema's aan de orde: sociale samenhang of samenlevingsopbouw, mantelzorg, tegengaan van eenzaamheid, inzet en ondersteuning van vrijwilligerswerk en professionals sociaal domein.

2023	2024	2025	2026
Versterken van het netwerk Hattem Vitaal 50+	Visievorming Sociale Basis	Uitvoering acties conform visie.	Uitvoering acties conform visie.

11. Mantelzorg

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Mantelzorg bevordert de ondersteuning van mantelzorgers door het opstellen, verbeteren of bestendigen van een wijk- of dorpsaanpak, gericht op mantelzorg en respijtzorg en de uitvoering hiervan.”

1. We vinden het belangrijk dat mantelzorgers en naasten zich gezien en ondersteund (ontlast) voelen. Bij het Steunpunt Mantelzorg kunnen inwoners van de gemeente Hattem terecht voor vragen en advies, zoals het aanvragen van zorg, hulpmiddelen of personenalarmering. Daarnaast biedt het steunpunt een luisterend oor en hulp bij praktische zaken. Ook worden in en door de gemeente mantelzorgers jaarlijks erkend voor hun bijdrage met een vastgesteld geldbedrag.
2. In samenwerking met gemeenten in de zorgregio Midden-IJssel/Oost-Veluwe werken we samen aan de regionale inkoop van respijtopvang.

De Gemeente Hattem ziet, in het licht van trends op het gebied van ‘langer thuis wonen’, het belang van voldoende mantelzorg, maar kent nog de onvoldoende de behoeften en risico’s voor duurzame sterke mantelzorg. We willen die behoefte en risico’s in beeld hebben om te beslissen of onze focus uit gaat naar het lokaal versterken en ontlasten van mantelzorgers (via de inzet van het Steunpunt Mantelzorg) en/of het lokaal organiseren van andere vormen van respijtzorg of meer specifiek het regionaal organiseren van respijtopvang.

2023	2024	2025	2026
Analyse op welke vlak versterking van mantelzorg in Hattem gewenst is: steunpunt, inzet en/of vormen van respijtzorg, kennis, etc.	Planvorming aanpak; Uitvoering conform plan	Uitvoering conform plan	Uitvoering conform plan

12. Eén tegen eenzaamheid

“De ontvanger van een uitkering voor het onderdeel Eén tegen Eenzaamheid werkt samen met of neemt deel aan lokale coalities tegen eenzaamheid en streeft de doelen na die zijn verwoord in het actieprogramma Eén tegen eenzaamheid.”

Gemeenten zetten in op een lokale aanpak eenzaamheid langs de vijf pijlers: bestuurlijk commitment, een sterk netwerk creëren, mensen met gevoelens van eenzaamheid zelf betrekken, aan een duurzame aanpak werken en monitoring en evaluatie organiseren.

Hattem heeft zich gecommitteerd aan het landelijk Actieprogramma 'Eén tegen Eenzaamheid' door het ondertekenen van 'De 5 pijlers in de lokale aanpak tegen eenzaamheid'.

De drie belangrijkste uitdagingen zijn:

- a. Signaleren van eenzaamheid.
- b. Het goede gesprek voeren
- c. Traject op maat

We zetten in op activiteiten die onderlinge betrokkenheid stimuleren (en voegen dit in bij lopende initiatieven), organiseren huisbezoeken 75-jarigen en we continueren het maatjesproject van Stichting Welzijn Hattem (ook mogelijk via Welzijn op Recept). Een stevig netwerk van lokale partijen is belangrijk om in alle lagen en groepen van de Hattemse samenleving eenzaamheid te kunnen signaleren. Daar zetten we de komende periode sterk op in.

We herkennen dat ‘eenzaamheid’ een maatschappelijke probleem van alle leeftijden is, in de aanpak Hattems Model herkennen we tevens activiteiten die signalering en onderlinge betrokkenheid onder jongere doelgroepen bevorderen (zie ook 5 en 9).

2023	2024	2025	2026
Uitvoering conform plan van aanpak welzijnsorganisatie, aandachtspunten signaleren en vormen/bestendigen netwerk	Uitvoering conform plan van aanpak welzijnsorganisatie,	Uitvoering conform plan van aanpak welzijnsorganisatie. Duurzame aanpak die ‘werkt voor Hattem’ is ontwikkeld en geïntegreerd in een lokaal netwerk onder aanjaging van de welzijnsorganisatie.	

13. Welzijn op recept

De methodiek Welzijn op Recept wordt in Hattem reeds ingezet voor inwoners met mentale en/of somatische klachten die mogelijk een andere dan fysieke oorzaak hebben.

De bevindingen over het eerste jaar zijn positief, de uitdaging daarbij is het netwerk te blijven voeden en betrekken én de effecten ervan zichtbaar te maken. De welzijnsorganisatie in Hattem heeft een coördinerende rol om Welzijn op Recept uit te voeren, reeds betrokken lokale partners te behouden en uit te breiden naar nieuwe lokale partners.

2023	2024	2025	2026
Uitvoeren conform plan Regionaal verkenning met gemeenten en rol GDD voor proces- en inrichtingsafspraken ketenaanpak op regionaal niveau.	Uitvoeren conform plan Onderzoeken verbreden nieuwe/andere lokale partners.	Uitvoeren conform plan Onderzoeken verbreden naar andere domeinen zoals bewegen en cultuur.	Uitvoeren conform plan

Samenwerking GGD

Kennis en advies

Om haar regionale kennis- en adviesfunctie te versterken vraagt GGD NOG met nadruk om een sterk opdrachtgeverschap vanuit gemeenten. GGD NOG krijgt de opdracht om inzicht te bieden in de gezondheidssituatie in de gemeente(n) en de situatie te duiden door middel van een interactief dashboard. Hierbij kan gedacht worden aan:

- (meer) inzicht geven in de gezondheidssituatie op (sub)-regionaal, gemeente, wijk- en buurtniveau.
- dynamisch weergeven van regionale en lokale data (bijvoorbeeld door middel van doorontwikkeling van Kompas Volksgezondheid).
- (nog meer) verbinden van monitordata met data uit andere domeinen d.m.v. GERDA.
- ontwikkelen en weergeven van (standaard)set van indicatoren voor het monitoren van:
 - de voortgang van de uitvoering van de ketenaanpakken;
 - de (domeinoverstijgende) samenwerking van partijen;
 - de impact van de ketenaanpakken (bijv. gezondheidseffecten, verkleinen gezondheidsverschillen).
- Duiding van/bij data om zo te komen tot een continu verbeterproces (tijdige bijsturing mogelijk maken).

Daarnaast ziet de Gemeente Hattem kans om meer en breder gebruik te maken van de basisdiensten van de GGD, denk bijvoorbeeld aan Gezonde School advisering, het programma kinderrechtenNU, de workshop veerkracht, advisering over de leefomgeving, seksuele gezondheid, training vlaggensysteem voor leraren en vrijwilligers sport etc.

Coördinatie regionale aanpak

De GGD NOG kan hierbij een rol als ‘makel- en schakelpunt’ vervullen. Strekking van de opdracht is hierbij een bijdrage te leveren aan het realiseren van een regionale preventie infrastructuur. De totstandkoming van deze infrastructuur is een belangrijke doelstelling van het IZA/GALA. Een deel van de opgaven voortkomend uit de GGD NOG Bestuursagenda 2023-2027 kan hierbij worden inbegrepen. Het vormgeven van een regionale preventie infrastructuur is een voornemen waar alle betrokken partijen zich aan hebben gecommitteerd. De GGD NOG kan in opdracht van én – in nauwe samenwerking en samenspraak met gemeenten - de rol van brugfunctionaris/facilitator in dit traject vervullen.

Project/programmaleiders stemmen hierbij met diverse partijen af, waaronder het zorgkantoor, de zorgverzekeraar en ketenpartners. Het voorstel van de GGD NOG is om Q2/Q3/Q4 2023 te benutten om samen met gemeenten een goed beeld te verkrijgen rondom de kansen en risico's bij de voorgestelde rol. Vanuit de gemeenschappelijke regeling zou dan vervolgens een passende opdracht verstrekt kunnen worden aan de GGD NOG. Een belangrijke randvoorwaarde is dat alle partijen een flinke inspanning leveren om te komen tot het gewenste resultaat.

Aanpak en voortgang

Als gemeente nemen we regie op de uitvoering via een structureel integraal ambtelijk overleg met alle betrokken beleidsadviseurs en verantwoordelijk bestuurders. Volgens de principes van de ketenaanpak kiezen we ervoor voortdurend in afstemming te blijven met onze praktijk- en uitvoeringspartners en hen met elkaar. De coördinator Sport & Preventie werkt deze aanpak nader uit.

In de gemeente wordt samenhang en synergie nagestreefd tussen uitvoering op de verschillende hoofdthema's en onderdelen. Gezond zijn en gezond blijven is immers een combinatie van persoonlijke kenmerken, leefstijl, sociale context en leefomgeving. Een effectieve aanpak grijpt in op al deze aspecten. We streven een samenhangende aanpak na aan de hand van de vier pijlers: educatie, signalering en ondersteuning, omgeving, en regelgeving en handhaving. Waar mogelijk zetten we onze interventies in op een combinatie van deze pijlers en kiezen we voor bewezen effectieve interventies.

Met de inzet van (een mix van) bewezen effectieve interventies op de verschillende hoofdthema's wordt bijgedragen aan het uiteindelijke doel: een gezonde generatie in 2040. Door multidisciplinair samen te werken kan meer bereikt worden dan door middel van de afzonderlijke inzet van iedere stakeholder. De meerwaarde ontstaat doordat de inwoner op alle leefgebieden wordt geholpen. Verschillende partners werken op een coherente wijze samen en stellen een passend (zorg)aanbod beschikbaar.

Een (sub)regionale en domein overstijgende wijze van samenwerken biedt hierbij uitéénlopende voordelen. Binnen een gemeente en/of regio werken verschillende ketenpartners op veel terreinen al integraal en domein overstijgend samen. Om die reden bouwen we ten dele voort op reeds bestaande samenwerkingsstructuren en versterken die waar nodig. De inzet van de GGD kan hierbij worden gevraagd in de vorm van projectleider, kennispartner- en adviseur. Waar gewenst - en in goed overleg - helpt de GGD NOG om een (sub)regionale of lokale aanpak te realiseren en duurzaam te borgen.

Financiering

Uitkering

Conform de verleningsbeschikking voor de regeling Specifieke uitkering versterking voor sport en bewegen, gezondheidsbevordering, cultuurparticipatie en de sociale basis 2023-2026 (Brede SPUK) ontvangt de Gemeente Hattem een uitkering van in totaal € 725.200. Deze uitkering is als volgt opgebouwd:

Programma	Onderdeel	2023	2024	2025	2026
Sport, Bewegen en Cultuur	Lokaal Sportakkoord	€ 8.364	€ 8.364	€ 8.364	€ 6.341
	Brede regeling combinatiefuncties	€ 57.587	€ 57.586	€ 57.586	€ 55.631
Gezondheid en Sociale Basis	Terugdringen gezondheidsachterstanden	€ 12.869	€ 12.868	€ 12.868	€ 12.863
	Kansrijke start	€ 9.651	€ 10.295	€ 10.295	€ 12.863
	Mentale Gezondheid	€ 4.504	€ 3.217	€ 3.217	€ -
	Aanpak overgewicht & obesitas	€ 11.260	€ 11.260	€ 11.260	€ -
	Valpreventie	€ 33.137	€ 30.563	€ 30.563	€ 31.514
	Leefomgeving	€ 6.434	€ 6.434	€ 6.434	€ -
	OKO & alcoholproblematiek	€ 1.609	€ 1.609	€ 1.609	€ -
	Versterken sociale basis	€ 23.485	€ 23.163	€ 23.163	€ 17.365
	Mantelzorg	€ 6.434	€ 6.434	€ 6.434	€ 5.788
	Eén tegen eenzaamheid	€ 6.434	€ 6.434	€ 5.147	€ -
	Welzijn op recept	€ 3.539	€ 6.113	€ 7.339	€ 6.862
Ondersteunende onderdelen	Versterking kennis- en adviesfunctie GGD	€ 1.609	€ 1.609	€ 1.609	€ -
	Coördinatiekosten regionale aanpak	€ 5.727	€ 4.697	€ 4.697	€ -
TOTALEN		192.643	190.646	190.585	149.277

Begroting

Op het moment van indienen en in het komende kwartaal wordt gewerkt aan de concrete uitwerking van de diverse uitvoeringsprogramma's Sportakkoord II en GALA. Hiervoor worden huidige plannen gebruikt en nieuwe plannen gemaakt. Hierdoor is nog geen volledig zicht op de mogelijke herverdeling van middelen binnen de hoofdthema's.

Perspectief na 2026

Met de SPUK kunnen gemeenten voor de periode 2023 – 2026 middelen aanvragen voor de afgesproken acties. Het grootste deel van de SPUK-middelen betreft structureel budget. Maar dat geldt niet voor alle onderdelen. Zo is voor de aanpak voor obesitas, mentale gezondheid, eenzaamheid en Welzijn op Recept na 2025 geen geoormerkt geld voor gemeenten beschikbaar. Op andere onderdelen nemen de budgetten in 2026 af. VNG en VWS gaan in 2024 met elkaar in overleg om te bepalen wat het wegvallen van middelen betekent voor de in gang gezette beweging.

Evaluatie en monitoring

Lokaal zetten we niet op programmaniveau maar vanuit een integrale benadering in op het verscherpen van onze opdrachtverstrekking en monitoring richting lokale uitvoeringsorganisaties en samenwerkingspartners. In de bovenlokale ketenaanpakken maken we afspraken over beleids- en effectmonitoring en in de landelijke programma's (als BRC en sportakkoord) dragen we bij aan de landelijke monitoring.

Waar dat landelijk van toepassing is

Om specifieke activiteiten en programma's uit het GALA – mede – te kunnen monitoren, evalueren en te verbeteren, vraagt de GGD NOG met nadruk om aanvullende financiering en stevig opdrachtgeverschap vanuit gemeenten. Aan de GGD NOG kan de opdracht worden verleend om de voortgang van de plannen en hierin gemaakte afspraken te monitoren. Hierbij wordt gedacht aan de ontwikkeling en inzet van een procesmonitoringstool. De procesmonitoringstool wordt al naar gelang de behoefte ingezet in combinatie met duiding en dialoog rondom de gevonden uitkomsten (adviseursrol). Dit biedt gemeenten en partners de mogelijkheid om bij te sturen in de richting van gewenste resultaten en de samenwerking continu te verbeteren.

De GGD vervult naar behoefte een coördinerende rol in dit proces. Dit kan afhankelijk van de wens per ketenaanpak/project/programma of per thema/opgave zijn. De GGD stelt voor om in het 3e en 4e kwartaal van 2023 met gemeenten verdiepende gesprekken te voeren rondom de concrete wijze waarop monitoring en evaluatie van programmaonderdelen uit het GALA en IZA nadere vorm krijgt. Dit kan bijvoorbeeld betrekking hebben op één of meerdere verplichte ketenaanpakken. Een bredere en nadrukkelijker inzet van een regionale datawerkplaats, zoals bijvoorbeeld GERDA is hierbij ook een nader te verkennen/uit te werken optie.

BIJLAGEN

- I Matrix integraliteit doelen vs. programma's
- II Kennisindicatoren gemeente Hattem (GGD Noord-Oost Gelderland, 2023)
- III Maatschappelijke Visie 2025